

Pavla Slezáková: Rozvoj slovní zásoby u žáků 1. ročníku ZŠ
Fakulta pedagogická Západočeské univerzity v Plzni
Katedra českého jazyka a literatury
Plzeň 2016

posudek oponenta diplomové práce

Diplomová práce P. Slezákové pojednává o slovní zásobě u žáků 1. ročníku ZŠ, resp. o zpracování slovní zásoby v učebnicích prvouky a matematiky pro 1. ročník ZŠ a o možnostech jejího rozvíjení. Z tohoto důvodu by měl název práce více korespondovat s jejím obsahem.

Autorka nejprve přibližuje základní pojmy, dále informace o slovní zásobě (kapitola 2) a vývoji řeči dítěte (kapitola 3), následně charakterizuje dítě mladšího školního věku (kapitola 4). V této části práce postrádám důslednější dodržování citačních norem, ovšem kladně hodnotím úroveň vyjadřování, adekvátnost a relevantnost informací. Doporučuji méně frekventované či detailnější termíny opatřovat vysvětlivkami.

Těžiště práce představuje pátá kapitola, v níž je excerpována slovní zásoba vyskytující se ve zvolených materiálech, tj. v učebnicích prvouky a matematiky pro 1. ročník ZŠ, a to nakladatelství Fraus, SPN a Alter; jejich výběr je zdůvodněn vysokou frekvencí užití ve školách. Uvítala bych i zdůvodnění, proč byly zvoleny učebnice právě prvouky a matematiky. Excerpovaná slova jsou tříděna podle slovních druhů a zařazena k různým tématům; ráda bych se zeptala, zda jsou tematické celky totožné se vzdělávacími oblastmi dle RVP, nebo jde o třídění autorčino. Excerpce i statistické zpracování výsledků je provedeno pečlivě, je ale třeba opatřit názvem i číslem nejen tabulky, ale i grafy. Do hlubší analýzy se diplomandka bohužel nepouští, což je škoda, neboť závěry jsou spíše popisné, nezaměřují se na zkoumání příčin a důsledků, možná i z toho důvodu, že v sekundární literatuře chybí taková, díky které by autorka prostudovala tzv. učební funkční styl a také specifika učebních materiálů. Všechna excerpovaná slova jsou k dispozici v příloženém abecedním seznamu, zde mám ovšem některé výhrady: 1. Excerpovaná slova jsou evidentně zaznamenávána v základních tvarech (Nsg, infinitiv), nelze proto považovat zájmeno v jiném než prvním pádě (sg.) za slovo odlišné od téhož zájmena v Nsg. (např. *co*, *čeho*, *čemu* – s. 29). 2. Podobně je tomu u příslovcí v oblasti gradace (např. *dobře*, *lépe* – s. 29). 3. Rovněž u vokalizovaných prepozic je třeba brát v úvahu již existující variantu nevokalizovanou (např. *v*, *ve* – s. 29). 4. Dále mám pochybnosti o správném slovnědruhovém zařazení některých slov (*pozor*, *asi* – s. 4; *pozor* – s. 10; *pokud*, *zda* – s. 16), nicméně kontext nemám k dispozici, vycházím pouze z obecného předpokladu.

Cenným přínosem, zejména pro začínající pedagogy, je kapitola 6, obsahující návrhy (pravděpodobně P. Slezákové?) na aktivity, které mohou pomoci rozvíjet slovní zásobu u dětí mladšího školního věku. Považuji je za motivující a aktivizující, ale (podobně jako u teoretické části) musím vytknout absenci odkazů na literaturu, kterou se autorka jistě inspirovala.

V práci nalezneme i některé prohřešky pravopisného charakteru (chyby v interpunkci) či překlepy a neobratná vyjádření.

I přes uvedené výhrady pokládám **diplomovou práci P. Slezákové** za relativně zdařilou, domnívám se, že **splňuje požadavky na ni kladené a doporučuji ji k obhajobě**. Vzhledem k výhradám ji hodnotím jako **velmi dobrou**.

V Plzni dne 18. 8. 2016

Mgr. Dita Macháčková

Otázky k obhajobě:

1. Prosím o zodpovězení otázek vyplývajících z výše uvedeného posudku. Dále:
2. Na s. 7 uvádíte (bez odkazu), že v prostředí mateřské školy či podobného zařízení má dítě *nezřídka poprvé možnost slyšet řeč bez vad výslovnosti*. Odkud jste tuto informaci čerpala a považujete ji za reálnou?
3. Při hodnocení slovní zásoby v učebnici prvouky nakl. Fraus oceňujete, že *„autoři používají všechny slovní druhy, a to v přiměřeném poměru“*. Můžete přiblížit, co znamená „v přiměřeném poměru“ a odkud tento údaj čerpáte?
4. Pokusila byste se zamyslet nad tím, proč jsou v učebnicích matematiky často používány věty holé (viz s. 83)?